

The role of spiritual intelligence and cognitive regulation of emotions in a negative attitudes towards infidelity¹

Maryam Atashpanjeh

M.sc.Student, Department of Psychology, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran (**Corresponding Author**), atashpanjeh1992@gmail.com

Zahra Nikmanesh

Associate Professor, Department of Psychology, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. zahranikmanesh@yahoo.com

Abstract

The purpose of this study was to investigate the role of spiritual intelligence and cognitive emotion regulation in attitude toward infidelity. This is a descriptive correlational research. The statistical population of the study consisted of all couples referring to divorce counseling centers in Zabol city. The sample size was 100 persons using the Krejcie and Morgan (1971) sample size table and the sampling method was random. Mark Watley's Infidelity Attitude Questionnaire (2006), King's Spiritual Intelligence Questionnaire (2003) and Garnefsky et al. Emotion Regulation Questionnaire (1) were used to collect the data. The content validity of the questionnaire was confirmed. The reliability of the questionnaires based on Cronbach's alpha coefficient was 0.91, 0.74 and 0.71, respectively. Questionnaire data were analyzed in two levels of descriptive and inferential statistics including Pearson correlation coefficient. Findings showed that there is a negative correlation between spiritual intelligence and attitude toward infidelity and between adjustment of emotions and attitude toward infidelity of couples. Personality; and 3% of changes in attitude toward infidelity were predictable by the health dimension of others.

Keywords: Spiritual intelligence, Cognitive emotion regulation, Attitude toward infidelity.

نقش هوش معنوی و تنظیم شناختی هیجان‌ات در نگرش منفی زوجین به خیانت^۱

مریم آتش‌پنجه

دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده ادبیات، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران
(نویسنده مسئول). atashpanjeh1992@gmail.com

زهرا نیک‌منش

دانشیار، گروه روانشناسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. zahranikmanesh@yahoo.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش هوش معنوی و تنظیم شناختی هیجان‌ات در نگرش نسبت به خیانت زوجین است. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بوده و جامعه آماری پژوهش را کلیه زوجین متقاضی طلاق مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر زابل تشکیل می‌دادند. نمونه مورد مطالعه 100 نفر بود که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های نگرش به خیانت مارک واتلی (2006)، پرسشنامه هوش معنوی کینگ (2003) و پرسشنامه تنظیم هیجان گارنفسکی و همکاران (2001) استفاده گردید. تحلیل داده‌ها با آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام انجام شد. یافته‌ها نشان داد بین هوش معنوی و نگرش به خیانت، و بین تنظیم هیجان‌ات و نگرش به خیانت زوجین همبستگی منفی وجود دارد. همچنین نتایج رگرسیون گام به گام نشان داد 7 درصد از تغییرات نگرش به خیانت توسط بُعد تولید معنی شخصی و 3 درصد از تغییرات نگرش به خیانت توسط بُعد سلامت دیگران قابل پیش‌بینی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: هوش معنوی، تنظیم شناختی هیجان‌ات، خیانت، زابل.

1. پژوهش حاضر برگرفته از: پایان‌نامه کارشناسی ارشد، با عنوان: نقش هوش معنوی و تنظیم شناختی هیجان‌ات در نگرش نسبت به خیانت زوجین، است.
تاریخ دریافت: 1399/07/14 ؛ تاریخ پذیرش: 1399/09/18

1. مقدمه

یکی از علل تنش‌های خانوادگی، خیانت در خانواده است، متأسفانه در جوامع امروزی زندگی زنان و مردان پس از ازدواج غالباً با مخاطراتی روبه‌رو می‌باشد و با توجه به روند افزایش طلاق در مناطق شهری، یکی از مهم‌ترین دلایل آن خیانت به همسر است.

خیانت زناشویی را می‌توان به سادگی نقض پیمان یا مفاد پیمان زناشویی دانست. این نقض کردن می‌تواند عمدی یا غیر عمد باشد. فرد ممکن است با دانستن و آگاهی از ضروریات حقوقی و عرفی ازدواج یا بدون علم به آنها خیانت کند. اما خیانت می‌تواند مستقیم و با انجام عملی که معنای آن خیانت است یا به واسطه عملی که در ادامه به خیانت منجر می‌شود، خیانت تلقی گردد، مانند داشتن رابطه جنسی با فردی غیر از همسر بدون اجازه وی یا قانون. اما در معنای وسیع، خیانت شامل هر نوع نقض در پیمان‌های زناشویی است (عنایت و حاجیان، 1396).

عوامل متعددی در بروز رضایت زناشویی دخیل است، مثل کیفیت روابط قبل از ازدواج، چگونگی ازدواج، شیوه ارتباطی، شخصیت زوجین و روش برخورد با مشکلات زناشویی که از عوامل شناخته شده در این زمینه هستند. در این میان، هوش معنوی از متغیرهایی است که می‌تواند سازگاری زناشویی را پیش‌بینی کند. ماهونی¹ و همکاران (1999)، در پژوهشی دریافتند هنگامی که همسران به روابط خود جنبه مقدس می‌دهند، رضایت زناشویی بالاتر و تعارضات کمتری دارند و بهتر می‌توانند مشکلات خود را حل و فصل کنند (به نقل از: یوسفی، کریمی و امانی، 1395).

مفهوم هوش معنوی که در دهه‌های اخیر مطرح شده است، دربردارنده نوعی سازگاری و رفتار حل مسأله بوده که بالاترین سطوح رشد را در حیطه‌های مختلف شناختی، اخلاقی، هیجانی، بین فردی و غیره را شامل می‌شود (بخشایش، 1393).

---

1. Mahoney

از نگاه اسلامی هوش معنوی را می‌توان با تقویت رفتارهای اخلاقی افزایش داد (غباری بناب و همکاران، 1386).

گل محمدیان (1395)، نیز در پژوهشی نشان داد که تقویت هوش معنوی و اخلاقی می‌تواند در روند بهبود روابط زناشویی رضایت‌مندانۀ تأثیرگذار باشد. از مؤلفه‌های دیگری که بر زندگی زناشویی اثرگذار است، سبک‌های تنظیم شناختی هیجان‌ات می‌باشد. تنظیم شناختی هیجان فرایندی است که از راه آن افراد هیجان‌های خود را به صورت هشیار یا ناهشیار تعدیل می‌کنند، تا به گونه‌ای مناسب به تقاضاهای محیطی متنوع پاسخ دهند (عبدالمزاده، کشمیری و عرب احمدی، 1390).

تنظیم شناختی هیجانی یکی از مهم‌ترین تکالیف برای سلامت جسمی و روان‌شناختی، به ویژه در روابط زناشویی می‌باشد، (بشارت خلیلی و رضازاده، 1396).

شواهد فراوانی نشان می‌دهند که زوجها در جامعه امروزی برای برقراری و حفظ روابط صمیمی و درک احساسات از جانب همسرشان به مشکلات فراگیر و متعددی دچارند. بدیهی است که کمبودهای موجود در کفایت‌های عاطفی و هیجانی همسران در کنار عوامل متعدد دیگر، اثرات نامطلوبی بر زندگی مشترک آنها می‌گذارد که می‌توان به کمبودهایی در توانایی خودآگاهی، خویش‌ن‌داری، همدلی و توانایی تسکین دادن یکدیگر اشاره نمود. تحقیقات حاکی از آن است که کفایت‌های عاطفی، توان تحمل تنیدگی و حل مشکلات روزانه را افزایش می‌دهد و این مهارت‌های شخصی می‌تواند فرد را در مقابله با فشارهای ناگهانی محیطی، موفق سازد (فلاح دوست و دولت‌شاهی، 2014).

رضایت زناشویی، تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله نحوه تفکر، ادراک فرد از خود و دیگران، انتظارات فرد از زندگی، ویژگی‌های شخصیتی و هیجان‌ها و... قرار دارد (آسوده، 1392).

در پژوهشی توتل¹ و دیویس¹ (2015) دریافتند دینداری احتمال خیانت

---

1. Totel

زناشویی را در بین زوجین کاهش می‌دهد.

روانشناسان و متخصصان، از بین رفتن عشق و علاقه، عدم جذابیت همسر، سهل‌انگاری همسر، هوسرانی، عقده‌های جنسی، اخلاق و رفتار غیرقابل تحمل همسر، بی‌خطر شمردن خیانت، زیاده‌خواهی و تنوع‌طلبی را از دلایل اصلی خیانت و بی‌وفایی همسران به یکدیگر می‌دانند.

آتکینز، باکوم و جاکوبسن² (2001) نیز معتقدند در ازدواج‌های شاد، ارزش‌های مذهبی می‌توانند رابطه اصلی را تقویت کنند. به عبارتی، مذهب می‌تواند در بحران‌های زندگی، همسران را از خیانت حفظ کند و بدین‌گونه روابط خارج از ازدواج را کاهش دهد.

اهمیت دادن به مذهب و معنویت در خانواده سبب می‌شود خانواده از بسیاری از آسیب‌های اجتماعی از جمله طلاق و خیانت زناشویی در امان بماند (ابراهیمی، صیدی و رحیمی، 1396).

در نگرش‌های دینی نیز به پرهیز از هوسرانی و رعایت حقوق همسر، به دلیل تأثیر بسیار مثبت در روابط زوجین و سلامت روح و جسم اعضای خانواده و در نتیجه حفظ استحکام خانواده، بسیار تأکید شده است.

همان‌طور که یکی از فواید امانت‌داری تحکیم پایه‌های ایمان و گسترش دینداری است، در مقابل، خیانت موجب سستی ایمان و دینداری می‌شود. پیامبر(ص) فرمود: از خیانت دوری کنید، چرا که خیانت، آدمی را از اسلام دور می‌کند (آمدی، 1429ق).

در حدیثی از امام صادق(ع) آمده است: «آیا ندیده‌ای گاه انسان به چیزی نگاه می‌کند، اما چنین وانمود می‌کند که به آن نگاه نمی‌کند؟ این نگاه‌ها، خیانت‌آلود است. این نگاه‌ها خواه به نوامیس مردم باشد و یا امور دیگری که نگاه کردن به آن ممنوع است، بر خداوند که ذره‌ای از آنچه در آسمان‌ها و زمین است، از علم او مخفی نیست، پنهان نمی‌ماند» (مکارم شیرازی، 1374، ج 20).

---

1. Davis

2. Atkins, Baucom & Jacobson

در پژوهشی ماهونی¹ و همکاران (1999) دریافتند که در بین زوج‌هایی که ازدواج را امری مقدس می‌شمارند، انجام فعالیت‌های مشترک مذهبی باعث عملکرد بهتر زناشویی می‌شود. پژوهشی دیگر نیز حاکی از آن است که پایداری به ارزش‌های مذهبی، یکی از عوامل تأثیرگذار بر رضایت زناشویی است (روحانی و معنوی‌پور، 1387؛ نیکویی و سیف، 1384).

با توجه به آنچه گفته شد، هرچند خیانت زناشویی در اغلب کشورها، حجم وسیعی از تحقیقات را به خود اختصاص داده است، با توجه به افزایش نرخ بروز روابط فرازناشویی و نگرش مثبت به پدیده خیانت زناشویی در جوامع مختلف از جمله ایران، ضروری است این تجربه در بافت شناختی و مذهبی مورد شناسایی و تبیین قرار گیرد تا بتوان راهکارهای متناسب ارائه داد که هم در پیشگیری از این مسئله مؤثر واقع شود و هم درمانگران بتوانند با همدلی و درک بیشتر، چنین مراجعانی را یاری دهند. لذا، براساس آنچه گفته شد، هدف پژوهش حاضر پاسخ به این سوال اساسی است که آیا هوش معنوی و تنظیم هیجان‌ات، بر نگرش نسبت به خیانت در بین زوجین شهر زابل مؤثر است؟

2. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از منظر روش، توصیفی همبستگی محسوب است. جامعه آماری پژوهش نیز شامل همه متأهلین شهر زابل (زن و مرد) در بازه زمانی دی ماه تا اسفند ماه سال 1398 با محدوده سنی 20-50 می‌باشد.

در این پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد 100 نفر به عنوان نمونه از دانشگاه‌ها، مکان‌های عمومی مانند پارک و فروشگاه‌ها و آموزش و پرورش انتخاب شدند. ملاک قرارگیری در گروه نمونه، داشتن حداقل سه سال زندگی مشترک بود.

ابزار اصلی گردآوری داده‌ها شامل سه پرسشنامه زیر است:

---

1. Mahoney

الف) پرسشنامه نگرش نسبت به خیانت

جهت سنجش نگرش به خیانت، از پرسشنامه نگرش به خیانت مارک واتلی¹ (2006) استفاده شد. این پرسشنامه شامل 12 سؤال است. این مقیاس براساس مقیاس لیکرت (هرگز، ۱؛ به ندرت، ۲؛ گاه‌گاهی، ۳؛ اغلب، ۴؛ همیشه، ۵) می‌باشد. روایی این پرسشنامه در پژوهش میرآقایی و عزیزی (1398) با استفاده از تحلیل گویه، مورد بررسی قرار گرفت و تایید شد. همچنین پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ 0/73 به دست آمد.

ب) پرسشنامه هوش معنوی

پرسشنامه هوش معنوی کینگ²، دارای ۲۴ ماده است. نمره‌گذاری پرسشنامه هوش معنوی کینگ، براساس طیف لیکرت پنج گزینه‌ای می‌باشد. تفسیر پرسشنامه هوش معنوی کینگ بدین صورت است که هرچه فرد نمره بالاتری کسب نماید، دارای هوش معنوی بیشتری است. هدف پرسشنامه هوش معنوی کینگ، سنجش میزان هوش معنوی از ابعاد مختلف (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، بسط حالت هشیاری، آگاهی متعالی) می‌باشد. روایی و پایایی این پرسشنامه در پژوهش بیانی (1394) بررسی شد. ضریب پایایی بازآزمایی و آلفای کرونباخ فرم کوتاه پرسشنامه رگه هوش هیجانی به ترتیب 0/66، 0/82 بدست آمد که از نظر آماری معنی‌دار بود ($P=001/0$).

همبستگی فرم کوتاه پرسشنامه رگه هوش هیجانی با مقیاس رضایت از زندگی و مقیاس‌های افسردگی، اضطراب، تنیدگی و مقیاس رگه فراخلق به ترتیب 0/28، -0/54، -0/42، و -0/37 و 0/47 بدست آمد ($P=001/0$). نتیجه تحلیل عاملی تاییدی داده‌ها، چهار عاملی بودن پرسشنامه رگه هوش هیجانی را رد کرد. یافته‌ها نشان داد فرم کوتاه پرسشنامه رگه هوش هیجانی پتریدز و فارنهام³ از روایی و پایایی اولیه قابل قبولی در جمعیت دانشجویی برخوردار است و به پژوهش‌های

---

1. Mark Watley

2. King

3. Petrides & Farnham

روان‌سنجی بیشتری نیز نیاز دارد.

ج) پرسشنامه تنظیم شناختی هیجانات

پرسشنامه تنظیم هیجان توسط گارنفسکی¹ و همکاران (2001) تدوین شده است. این پرسشنامه، پرسشنامه‌ای چند بعدی و یک ابزار خود گزارشی بوده که دارای 36 ماده است و از دو طریق (ارزیابی مجدد شناختی و بازداری بیانگر) تمایل افراد را به تنظیم هیجانات می‌سنجد. پاسخ‌ها به هر آیتم در مقیاس لیکرت 5 آیتمی قرار گرفته‌اند. نتایج پژوهش، پایایی مناسبی را برای این آزمون گزارش کردند (آلفای کرونباخ ارزیابی مجدد 0/79 و بازداری بیانگر 0/73). همچنین اعتبار آزمون- آزمون مجدد در طول سه ماه برای هر دو مولفه این پرسشنامه 0/71 بود.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش از دو آمار توصیفی (شامل شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی) و استنباطی (شامل آزمون همبستگی و رگرسیون گام به گام) استفاده شد.

3. یافته‌های تحقیق

به منظور تحلیل داده‌های مربوط به سوال اول، از روش آماری رگرسیون گام به گام استفاده گردید.

جدول 1- میانگین و انحراف استاندارد متغیر نگرش به خیانت و مولفه‌های مربوط هوش معنوی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
نگرش نسبت به خیانت	2/16	0/29
تفکر وجودی انتقادی	3/68	0/62
تولید معنای شخصی	3/71	0/60
آگاهی متعالی	3/62	0/59
بسط حالت هوشیاری	3/68	0/62

(N= 100)

همان‌طور که در جدول شماره 1 آمده است، مولفه تولید معنای شخصی با میانگین 3/71 و انحراف معیار 0/60، نمره میانگین بیشتری را نسبت به سایر مولفه‌ها به خود اختصاص داده است.

جدول 2- میانگین و انحراف استاندارد مولفه‌های مربوط به تنظیم شناختی هیجان

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
خود سرزنش‌گری	3/54	0/80
پذیرش	3/63	0/75
نشخوارگری	3/93	0/63
تمرکز مجدد مثبت	3/74	0/76
تمرکز مجدد برنامه‌ریزی	3/85	0/74
ارزیابی مجدد مثبت	4/07	0/65
کم‌اهمیت‌شماری (دیدگاه‌پذیری)	3/73	0/61
فاجعه نمائی	3/47	0/61

(N= 100)

بر اساس داده‌های مندرج در جدول شماره 2، مولفه ارزیابی مجدد مثبت، با میانگین 4/07 و انحراف معیار 0/65 نمره میانگین بیشتری را نسبت به سایر مولفه‌ها به خود اختصاص داده است.

فرضیه پژوهش

فرضیه اول: نگرش به خیانت توسط هوش معنوی قابل پیش‌بینی است.

جدول 3 - نتایج ماتریس همبستگی نگرش به خیانت با هوش معنوی

	نگرش نسبت به خیانت	تفکر وجودی انتقادی	تولید معنای شخصی	آگاهی متعالی
نگرش نسبت به خیانت	1/000			
تفکر وجودی انتقادی	-0/118	1/000		
تولید معنای شخصی	-0/296**	0/0457**	1/000	
آگاهی متعالی	-0/116	0/402**	0/226**	1/000
بسط حالت هوشیاری	-0/181*	0/636**	0/460**	0/406**

** (001/0>p) (N=100)

همان‌طور که در جدول شماره 3 ملاحظه می‌شود، مولفه تولید معنای شخصی

در سطح اطمینان 99 درصد و بسط حالت هوشیاری ($r = -0/118$) در سطح اطمینان 95 درصد رابطه منفی و معنی‌داری با متغیر نگرش نسبت به خیانت دارد.

جدول 4- نتایج رگرسیون گام به گام برای پیش‌بینی نگرش نسبت به خیانت

F	t	Beta	Adjusted R Square	R ²	R	نگرش نسبت به خیانت	
437/9	-073/3	296/0**	0/79	0/88	0/296	تولید معنای شخص	گام اول

فرضیه دوم: نگرش به خیانت توسط ابعاد تنظیم هیجانات قابل پیش‌بینی است.

جدول 5- ماتریس همبستگی نگرش به خیانت با تنظیم شناختی هیجانات

سلامت دیگران	فاجعه‌نمائی	کم‌اهمیت‌شماری (دیدگاه‌پذیری)	ارزیابی مجدد مثبت	تمرکز مجدد برنامه‌ریزی	تمرکز مجدد مثبت	نشخوارگری	پذیرش	خودسرزنش‌گری	نگرش نسبت به خیانت	
									1/000	نگرش نسبت به خیانت
								1/000	0/033	خودسرزنش‌گری
							1/000	0/631**	0/031	پذیرش
						1/000	0/725**	0/420**	-0/119	نشخوارگری
					1/000	0/360**	0/370**	0/150	0/110	تمرکز مجدد مثبت
				1.000	0/410**	0/605**	0/617**	0/648**	-0/119	تمرکز مجدد برنامه‌ریزی
			1.000	0/782**	0/459**	0/515**	0/484**	0/340**	-0/135	ارزیابی مجدد مثبت
		1.000	0/198**	-0/006	-0/133	-0/242**	-0/225	-0/156	0/033	کم‌اهمیت‌شماری (دیدگاه‌پذیری)
	1/000	0/460**	0/141	0/059	-0/003	-0/102	-0/153	0/104	0/074	فاجعه‌نمائی
1/000	0/112	0/254**	0/227**	0/067	0/018	-0/074	-0/102	-0/066	-0/211**	سلامت دیگران

جدول 6- نتایج رگرسیون گام به گام برای پیش‌بینی نگرش نسبت به خیانت

F	t	Beta	Adjusted R Square	R ²	R	نگرش نسبت به خیانت	
4/562	-2/136	-0/211**	0/035	0/044	0/211	سلامت دیگران	گام اول

نتایج رگرسیون گام به گام برای پیش‌بینی نگرش نسبت به خیانت نشان می‌دهد

که در مولفه تولید معنای شخصی، به تنهایی 79 درصد افزایش و کاهش نگرش نسبت به خیانت را پیش‌بینی می‌کند. بنابراین، تولید معنای شخصی، ($\beta = 0/296$)، ($p < 0/003$) ارتباط منفی و معنی‌داری با نگرش نسبت به خیانت دارند و پیش‌بینی‌کننده آن می‌باشند و سایر مولفه‌ها به دلیل عدم سطح معناداری، پیش‌بینی‌کننده نگرش نسبت به خیانت نیستند.

همان‌طور که داده‌های مندرج در جدول شماره 5 نشان می‌دهد، مولفه سلامت

دیگران

($r = -0/118$) در سطح اطمینان 99 درصد، رابطه منفی و معنی‌داری با متغیر نگرش نسبت به خیانت دارد.

نتایج رگرسیون گام به گام برای پیش‌بینی نگرش نسبت به خیانت نشان می‌دهد که در مولفه سلامت دیگران به تنهایی 0/035 نگرش نسبت به خیانت را پیش‌بینی می‌کند، بنابراین، سلامت دیگران، ($\beta = 0/211$, $p < 0/05$) ارتباط منفی و معنی‌داری با نگرش نسبت به خیانت دارند و پیش‌بینی‌کننده آن می‌باشند و سایر مولفه‌ها به دلیل عدم سطح معناداری، پیش‌بینی‌کننده نگرش نسبت به خیانت نمی‌باشند.

4. نتیجه‌گیری

خانواده این واحد به ظاهر کوچک اجتماعی، از ارکان عمده و از نهادهای اصلی هر جامعه به شمار می‌رود. در واقع هر خانواده را باید خشت بنای جامعه و کانون اصلی حفظ سنت و رسوم و ارزش‌های والا و مورد احترام و شالوده مستحکم مناسبات پایدار اجتماعی و روابط میان افراد و مهد پرورش فکر و اندیشه، اخلاق و تعالی روح انسان، به حساب آورد. ازدواج، رابطه‌ای اساسی، پیچیده، ظریف و پویاست که از ویژگی‌های خاصی برخوردار بوده و برای دستیابی به نیازهای عاطفی و امنیتی افراد بزرگسال همواره مورد تأیید بوده است. اگرچه در نخستین روزهای ازدواج، زوجین به یکدیگر احساس تعهد دائمی می‌نمایند، لکن برخی از زوجین، به تدریج دچار تعارض می‌شوند. تعارض در هر رابطه صمیمی، گریزناپذیر است، چرا که وقتی دو نفر وارد یک رابطه صمیمانه شده و یک پیوند را با یکدیگر تشکیل می‌دهند، خود را در برابر دیگری می‌گشایند،

بر یکدیگر تأثیر گذاشته و از هم تأثیر می‌پذیرند و این حق را برای خود قائل می‌شوند که بر هم نفوذ داشته باشند و این یکی از عوامل آسیب‌پذیر شدنشان می‌باشد.

خیانت در ازدواج، عامل عمده عدم رضایت زناشویی و زمینه اصلی تعارض‌ها و اختلاف‌های زناشویی و یکی از مهم‌ترین مشکلات در روابط زناشویی و مهم‌ترین دلیل طلاق و جدایی زوجین تلقی می‌شود. پژوهش‌ها در زمینه تأثیرات مخرب تعارضات زناشویی نشان می‌دهند که تعارضات زناشویی تأثیرات زیان‌آوری بر سلامت جسم و روان خانواده دارد.

همچنین دین و خانواده دو نهادی بوده که همواره در مرکز بحث‌های جامعه‌شناسی قرار داشته‌اند. چرا که در گستره جغرافیا و هر کجا که انسان زیست می‌کند و در عمق تاریخ تا آنجا که نشانی از حیات انسان ملاحظه شده، خانواده وجود داشته و نیز انسان به پرستش مشغول بوده است. آموزه‌های دینی همواره قوانین مربوط به خانواده را با رعایت مسایل اخلاقی تلطیف می‌کند تا اخلاق و قانون در کنار هم فضای متعادلی ایجاد کنند.

روابطه متعادل و سالم زوجین و پرهیز از تعارض و خیانت علاوه بر اینکه باعث حفظ عفت و پاکدامنی فرد و در نتیجه سلامت خانواده و جامعه می‌شود، همچنین باعث ایجاد محبت و صمیمیت بیشتر بین زن و شوهر، بروز نشاط و شادمانی، رفع افسردگی و نیز تسکین برخی دردها و تنش‌های جسمی می‌گردد که در کلمات قرآن و اولیای دین به این امر تصریح شده است. سخن الهام‌بخش قرآن کریم در آیه 187 به این موضوع اشاره دارد: «هُنَّ لِيَاسُ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِيَاسُ لَهُنَّ»، «آنان لباس یکدیگر خواهند بود که علاوه بر پوشاندن عیوب، زینت‌بخش یکدیگرند و اساس رابطه آنها مودت و رحمتی است که زمینه‌ساز رسیدن به کمال و رستگاری، سلامت روح و روان فرزندان و تحکیم‌بخش خانواده و رشد و تعالی جامعه خواهد بود.»

براساس اطلاعات جمع‌آوری شده از طریق پرسشنامه، داده‌ها تجزیه تحلیل و نتایج ذیل به دست آمد:

الف) نگرش به خیانت توسط هوش معنوی قابل پیش‌بینی است.

مطابق با یافته‌های فرضیه دوم، نتایج نشان داد که 4 درصد از تغییرات نگرش به خیانت توسط متغیر هوش معنوی قابل پیش‌بینی بود.

یافته‌های این فرضیه با پژوهشی که توسط اله‌بخشی و قمری (1396) با عنوان رابطه هوش معنوی، امید به زندگی با میزان سازگاری زناشویی دانشجویان متأهل انجام شد، همسویی دارد. نتایج نشان داد بُعد آگاهی متعالی ($P < 0.01$) و امید به زندگی ($P < 0.01$) به صورت مثبت و معنادار، با سازگاری زناشویی رابطه دارد. نتایج به دست آمده لزوم توجه به نقش هوش معنوی، امید به زندگی را در نیل به سازگاری زناشویی و پیشگیری از ناسازگاری زناشویی خاطر نشان می‌سازد.

در تبیین یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت در دو دهه اخیر و با گسترش مباحث مربوط به روانشناسی، هوش معنوی با نقش مثبتی که در سالم‌سازی و کامل‌سازی انسان و ایجاد جامعه‌ای سالم و رو به رشد دارد، توجه بسیاری از روانشناسان را برانگیخته است. هوش معنوی می‌تواند در جایگاه نظام پیچیده اجتماعی، بر رفتار و بازخوردهای مهم، از جمله برنامه‌ریزی، خانواده، کار، چگونگی تفسیر زندگی روزانه و برداشت از امور مختلف تأثیر بسزایی داشته باشد. بسیاری از دانشمندان، مشکلات روانشناختی را در ارتباط با دورافتادگی انسان از هوش معنوی می‌دانند و معتقدند دینداری اثر بحران‌های شدید زندگی را تعدیل می‌کند. بخش قابل توجهی از پژوهش‌ها به بررسی رابطه هوش معنوی و متغیرهای حوزه زناشویی پرداخته‌اند.

ب) نگرش به خیانت از طریق تنظیم هیجانات قابل پیش‌بینی است.

مطابق با یافته‌های فرضیه دوم، 3 درصد از تغییرات نگرش به خیانت توسط متغیر تنظیم هیجان قابل پیش‌بینی بود.

یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهشی که توسط توسط زارع و رضایی (1395) با عنوان نقش میانجی تنظیم شناختی هیجان در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و رضایت زناشویی زوجین شاغل فرهنگی شهر مرودشت انجام شده است، نیز همسویی دارد. یافته‌های پژوهش نشان داد که تنظیم شناختی هیجان، نقش واسطه‌گری معناداری برای ویژگی‌های شخصیتی (روان‌نژندی و برون‌گرایی) و رضایت زناشویی ایفا می‌کند.

افراد دارای ویژگی‌های شخصیتی هیجان‌خواهی، ناگویی هیجانی و عاطفه منفی بالا، گرایش بیشتری به خیانت زناشویی دارند و عاطفه مثبت، پیش‌بین قوی برای خیانت زناشویی نیست. نتایج به دست آمده در این پژوهش بر اهمیت روابط صمیمانه، شناخت احساسات و عواطف خود به عنوان یک انسان مستقل و سپس شناخت نیازهای همسر و ارضاء آنان و عمق‌بخشی به این روابط در زوجین، هم در بُعد عاطفی و هم در بُعد جنسی، تحت هر شرایطی تاکید دارد. کسانی که باورهای قلبی به خدا دارند، عبادات آیینی انجام می‌دهند، سازگاری و رضایت بیشتری از زندگی مشترکشان داشته و کمتر طلاق می‌گیرند و نرخ خیانت در میان مردم مذهبی کمتر است.

5. محدودیت‌های پژوهش

- تحقیق در بازه زمانی محدود انجام شده است.

- پرسشنامه خود به عنوان یک محدودیت تلقی می‌شود. بدین معنا که پرسشنامه، نگرش افراد را بررسی می‌کند، نه واقعیت را، که این امر می‌تواند به عنوان یک محدودیت تلقی شود. در صورتی که اگر شرایط مهیاء بود که بتوان از روش‌های مصاحبه، مشاهده و سایر فنون بهره گرفت، شاید می‌توانستیم به نتایج کامل‌تری دست پیدا کنیم.

6. پیشنهادات کاربردی

بر اساس نتایج حاصل از فرضیه‌های پژوهش پیشنهاد می‌گردد.

1) درمان‌گران و مشاوران خانواده و ازدواج، با آموزش، ترویج و اشاعه هوش معنوی به زوجین، پایبندی و تعهد به رابطه زناشویی در زوجین را افزایش دهند.

2) آموزش به زوجین در مرحله قبل از ازدواج در زمینه سبک‌های سازنده حل تعارض و نحوه حل مسأله، و نیز سبک‌های مخرب حل تعارض و عواطف منفی که همراه آن ابراز می‌شود. تا زوجین در ابتدای زندگی زناشویی از توانایی لازم برای حل مشکلات برخوردار باشند.

3) برگزاری سمینارها و جلساتی با حضور صاحب‌نظران اسلامی، مشاوران

و روانشناسان با هدف بکارگیری مفاهیم دینی در فرآیند مشاوره و روان‌درمانی و تأکید بر نقش مثبت دین و آموزه‌های آن برای پیشگیری و حل مشکلات زناشویی زوجین.

منابع

قرآن کریم.

1. ابراهیمی، محمد؛ صیدی، محمدسجاد؛ رحیمی، زهرا (1396). *معنویت در خانواده؛ از خیانت تا بخشودگی زناشویی*. در: دومین کنفرانس سراسری پژوهش‌های نوین در روانشناسی و علوم اجتماعی. مرکز همایش‌های بین‌المللی جزیره کیش.
2. آسوده، محمد (1392). *مقیاس رضایت زناشویی*. تهران: آزمون پویا.
3. آمدی، عبدالواحد (۱۴۲۹ق). *غرر الحکم و درر الکلم*. تحقیق سید مهدی رجائی. قم: مؤسسه دارالکتاب الاسلامی.
4. بخشایش، علیرضا (1393). *پیش‌بینی رضایت زناشویی براساس هوش هیجانی و هوش معنوی زوجین*. زن و جامعه، سال 5، شماره 2، ص 69-84.
5. بشارت، محمدعلی؛ خلیلی، مهدیه؛ رضازاده، محمدرضا (1396). *نقش واسطه‌ای دشواری تنظیم هیجان در رابطه بین روان‌سازده‌های ناسازگار اولیه و مشکلات زناشویی*. *روانشناسی خانواده*، دوره 3، شماره 2، ص 27-44.
6. روحانی، عباس؛ معنوی‌پور، داوود (1387). *رابطه عمل به باورهای دینی با شادکامی و رضایت زناشویی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه*. *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، 10(36-35)، ص 189-206.
7. زارع، مژگان؛ رضایی، آذر (1395). *نقش میانجی تنظیم شناختی هیجان در رابطه بین ویژگی‌های و رضایت زناشویی زوجین شاغل فرهنگی شهر مرودشت*. *روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، 7(24)، ص 91-105.
8. عبداله‌زاده، حامد؛ کشمیری، محمد؛ عرب احمدی، فرهاد (1390). *مقیاس هوش معنوی*. تهران: آزمون پویا.
9. عنایت، حلیمه؛ حاجیان، بهجت (1396). *عوامل مرتبط با اعتماد به عدم خیانت همسر (مورد مطالعه: مردان و زنان متأهل شهر اصفهان)*. *جامعه‌شناسی کاربردی*، سال 26، شماره 4، ص 69-86.
10. غباری بناب، باقر؛ سلیمی، محمد، سلیمانی، لیلا؛ نوری مقدم، ثنا (1386). *هوش معنوی*. *اندیشه نوین دینی*، سال سوم، شماره دهم، ص 125-147.
11. گل محمدیان، محسن (1395). *تأثیرات آموزش هوش اخلاقی، معنوی و فرهنگی بر عملکرد خانوادگی زنان*. *زنان و خانواده*، 10(34)، ص 51-69.

12. مکارم شیرازی، ناصر (1374). تفسیر نمونه. تهران: دارالکتب الاسلامیه، ج20.
13. نیکویی، مریم، سیف، سوسن (1384). بررسی رابطه دینداری با رضایتمندی زناشویی. *پژوهش‌های مشاوره (تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره)*، 4(13)، ص61-79.
14. اله بخشی، بیتا؛ قمری، محمد (1396). رابطه هوش معنوی، امید به زندگی با میزان سازگاری زناشویی دانشجویان متأهل. در: کنفرانس بین‌المللی فرهنگ آسیب‌شناسی روانی و تربیت.
15. یوسفی، ناصر؛ کریمی، بنت الهدی؛ امانی، احمد (1395). بررسی مدل باورهای مذهبی، سبک‌های حل تعارض و تعهد زناشویی با نگرش نسبت به خیانت زناشویی. *مشاوره کاربردی*، 1(6)، ص47-64.
16. Atkins, D.C., Baucom, D.H. & Jacobson, N.S. (2001). Understanding infidelity; correlates in a national random sample. *Journal of family psychology*, 15(4), P.735.
17. Tuttle, J.D. & Davis, S.N. (2015). Religion, infidelity, and divorce; Eeexamining the effect of religious behavior on divorce among long-married couples. *Journal of Divorce & Remarriage*, 56(6), P.475-489.

استناد به این مقاله

آتش‌پنجه، مریم؛ نیک‌منش، زهرا (1399). نقش هوش معنوی و تنظیم شناختی هیجان‌ات در نگرش منفی زوجین به خیانت. *دین و خانواده*، دوره اول، شماره 2، ص 149-135.